

مسئولیت متن و شکل بدوش نویسنده مضمون میباشد، عقیده نویسنده لزوماً نظر افغان جرمن آنلاين نمی باشد

۲۰۱۹/۱۱/۰۱

لیکوال: کانید اکادمیسین محمد اعظم سیستانی

ژباړن: تمهید سیلانی

د سرداری لقب او د هغه معنا!

تر دې وروستیو پورې په عمومي او خانګرو محافلو کې چې کله د ((سردار)) ویی (کلمه) کارول کېده، په ټولیزه توګه داسې انگېرل کېده، چې له نوموړي ویی څخه موخه د محمدزیو تېر یا هم د سلطنت له اړوندو کارکوونکو څخه دی، نه له نورو تېرونو او قبیلو څخه. چې په حقیقت کې داسې نه دی. لکه څنګه چې دوه ورځې وړاندې مې د نیمروزي بلوچو سردارانو په هکله په یوه لیکنه کې یو څه یادونه وکړه، که چېرې دلته هم د نوموړي موضوع په هکله یو څه رڼا واچوم، نو په زړه پورې به وي.

کله چې احمد شاه دراني په ۱۷۴۷ز کال په کندهار کې د اوسني افغانستان بنسټ کېښود، نوموړي د خپل دولت د کولتیا په موخه ځینو نظامي پوځیانو او د لښکر مشرانو ته د جنرالۍ رتبه ورکړې.

انګلیسي تاریخ لیکوونکی او د پلومات د احمد شاه دراني د اصلي تکیه ګاه په هکله لیکلي: « بارکزي، پوپلزي او الکوزي د دراني تېر له بنسټیزو ښاخونو څخه ګڼل کېږي، چې زیرک پورې اړه لري. د احمد شاه بابا اصلي تکیه ګاه د بارکزيو له قبیلې څخه جوړه شوې وه، چې د کمیت په لحاظ د درانیو له ټولو قبیلو څخه ډېر وو او د احمد شاه بابا په پېر کې یې شمېر تر (۳۰) زره کورنیو پورې اټکل شوی و. د بارکزيو د کمزورتیا له پاره یې د هغوی له منځ څخه اچکزي د مشر په توګه وټاکه. » (افغانان، ترجمه فکرت، ص ۳۵۶-۳۵۸)

الفنستون په خپل اثر کې یو په زړه پورې ټکي ته نغوته (اشاره) کړې، هغه لیکي: «په دراني تېر کې د ښاخونو یا خپلونو مشرانو ته سردار ((ژجنرال)) ویل کېږي، دا په داسې حال کې ده، چې د نورو قبیلو د خپلونو رئیسانو ته ((خان)) ویل کېږي. د سرداری لقب د شاهانه پوځ (اردو) ته اړوند دی او د ځانې لقب یو میراثي منصب دی.»

د الفنستون د راپور پر بنسټ: « د دراني قبیلې هر ښاخ د یو سردار (جنرال) له خوا اداره کېږي، چې نوموړی جنرال د شاه له لوري د یوې لویې کورنۍ څخه غوره کېږي. د قبیلو کوچنیشاخونه د ((خانانو)) له خوا اداره کېږي. نوموړي خانان د سردارانو له خوا د یوې معتبرې کورنۍ څخه غوره کېږي. په ډېر ګومان سره د ښاخونو مشران او ملکان د خلکو له خوا د پېژندل شویو کورنیو څخه غوره کېږي او سرداران هغوی تانیډوي. مګر هغوی هم ډېری د سردارانو له خوا دخلکو په خوښه ټاکل کېږي. هر کلی ځانته واړه کلي او سیمې لري، چې د مشر، ملک (خان) تر قیادت او مشرتوب لاندې ژوند کوي. لکه څرنګه چې د یوسفزیو تر منځ اختلاف موجود دی، دلته نشته. ټول د یوې کورنۍ د غړو په شان ګډ او هماغه ژوند کوي. (افغان، ترجمه فکرت، ص ۳۶۳)

د سراج التواریخ اثر مؤلف فیض محمد کاتب د جمال خان بارکزي په هکله لیکي: « حاجي جمالخان د دراني تېر له ۱۴ سردارانو څخه یو دی، چې نادرشاه افشار ته ډېر نږدې او د سرداری مقام یې درلود. هغه لومړنی سردار و، چې احمدشاه بابا یې د پادشاه په توګه ومانه او له هغه څخه یې بیعت وکړ، نورو سردارانو هم دده په پیروي د احمد شاهي سلطنت پزیرایي وکړه، ځکه حاجي جمالخان په قومي لحاظ له نورو سردارانو لوړاوی درلود. احمد شاه بابا د دغه خدمت په بدل کې ورته د سرداری مقام ورکړ. داچې جمالخان ته د بیت الله شریف زیارت ور په برخه شو، نو د حاجي جمال په نوم مشهور شو او د ((سرداری)) په نامه و نه پېژندل شو. (سراج التواریخ، طبع کابل، ج ۲، ص ۱۹۶)

د حاجي جمال خان زوی سردار پاینده خان او نور زامن یې د یو بل تر شا د ((سردار)) په لقب ونومول شول. کله چې د سلطنت واګې د احمد شاه دراني له کورنۍ څخه د سردار پاینده خان بارکزي زامنو ته ولېږدول شو، د نوموړي کورنۍ ټول منسوبین که نظامي دنده به یې هم نه درلوده، د سرداری په لقب ونازل شول. د امیر دوست

د پاڼو شمېره: له 1 تر 2

افغان جرمن آنلاين په درنښت تاسو همکارۍ ته رابولي. په دغه پته له مور سره اړیکه ټینګه کړئ maqalat@afghan-german.de

یادونه: دلیکنې د لیکنيزې بڼې پازوالي د لیکوال په غاړه ده، هیله من یو خپله لیکنه له رالیږلو مخکې په خیر و لولئ

محمد خان له واکمنی وروسته به غیر محسوسې توګه نوموړی لقب د محمدزیو تېر ته چې د بارکزیو لوی ښاخ دی، ولېږدول شو او د نوموړي تېر ټول غړي د سرداری په لقبو نومول شول. د امیر حبیب الله خان په دور کې د سرداری رتبي پرځای د سپهسالار او نایب سالار لقب رواج شو. د داود خان د صدارت په مهله کې د افغانستان د وسلوال پوځ (اردو) له پاره نوي نظامي القاب په بېلابېلو درجو سره، له برید جنرالی نیولي تر ستر جنرالی پورې غوره شول او له دې وروسته څوک د سرداری په لقب و نه نومول شو.

هېره دې نه وي، چې د جنرالی او سرداری لقبونه د محمد زیو د سلطنت په دوره کې له دراني کورنۍ پرته د نورو تېرونو مشرانو ته هم ورکړل شويدي. د بېلګې په توګه: د امیر دوست محمد خان د واکمنۍ په پېر کې سردار کمال خان او سردار امام خان سنجراني ته، چې دواړه یې په قومبلوچ ؤ، د سرداری القاب ورکړل شول. د امیر شېرعلي خان په وخت کې د هزاروو ځینو مشرانو لکه: سردار شيرعلي خان هزاره ته د سرداری لقب ورکړل شو. همدارنګه د هزاروو ځینو نورو خوانینو ته د امیر عبدالرحمن خان په وخت کې د سرداری القاب ورکړل شو. مګر د نوموړي لقب په کارولو سره، دوی ته چا د محمد زیو د کورنۍ د غړو فکر نه کاو او نه هم په عین وخت کې نوموړی لقب د هغوی ټول تېر ته کارول کېده.

اخذ لیکنه:

- ۱- افغانان، ترجمه فکرت، ص ۳۵۶-۳۵۸۲.
- ۲- افغان، ترجمه فکرت، ص ۳۶۳.
- ۳- سراج التواریخ، طبع کابل، ج ۲ ص ۱۹۶.

پای

۲۰۱۹/۱۰/۲۸